

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินผลโครงการความร่วมมือสถานประกอบการ เป็นแหล่งการเรียนรู้ ตามโครงการการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีวิทยาลัยเทคนิคบ้านค่ายในด้านบริบท (Context) ด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ด้านกระบวนการ (Process) และ ด้านผลผลิต (Product)

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการจัดการศึกษา การอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และปรับปรุงการจัดการศึกษาการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน ในการปรับปรุงการจัดการศึกษาการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงาน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ผู้จัดการ ครูฝึก อาจารย์ ผู้บริหาร ผู้สำเร็จ การศึกษาลูกสุดปรเกษนิยบัตรวิชาชีพ ในปีการศึกษา 2549 และผู้สำเร็จการศึกษาลูกสุด ปรเกษนิยบัตรวิชาชีพชั้นสูงในปีการศึกษา 2549 ของวิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย จำนวนรวม ทั้งสิ้น 304 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยอาศัยแนวคิดจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีทั้งหมด 3 ชุด ได้แก่ แบบสอบถามสำหรับผู้จัดการ และครูฝึกในสถานประกอบการ ที่มีนักเรียนของวิทยาลัยเทคนิค บ้านค่าย แบ่งเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ถ้ามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการ ความร่วมมือกับสถานประกอบการเป็นแหล่งการเรียนรู้ตามโครงการการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย ในด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการและด้านผลผลิต โดยลักษณะของคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแบบของ ลิเคอร์ท (Likert) มีระดับความสำคัญ 5 ระดับ และส่วนที่ 3 ข้อคิดเห็นทั่วไป เป็นแบบสอบถามแบบ ปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) สอบถามปัญหาและข้อเสนอแนะ ในการปรับปรุง โครงการความร่วมมือกับสถานประกอบการเป็นแหล่งการเรียนรู้ตามโครงการการอาชีวศึกษา ระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการศึกษาโครงการการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี วิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย ตามวัตถุประสงค์ของการประเมิน

ด้านบริบทที่เหมาะสมมาก นักเรียนที่จบจากโครงการ เป็นผู้มีความรู้ และพร้อมที่จะทำงานได้ สามารถใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร มีความหลากหลาย ทันสมัย และมีคุณภาพ จากการฝึกปฏิบัติ ในสถานประกอบการ ด้านปัจจัยนำเข้ามีความเหมาะสมมาก ครูฝึกมีประสบการณ์ในด้าน การถ่ายทอดความรู้ในสาขางาน สถานศึกษาตั้งอยู่ในเขตอุตสาหกรรมที่มีสถานประกอบการ จำนวนมาก ด้านกระบวนการมีความเหมาะสมมาก การจัดเวลาเรียน ในสถานศึกษาร้อยละ 50 และ ในสถานประกอบการร้อยละ 50 มีการวัดผลประเมินผลการสอบมาตรฐานฝีมือกลางหลักสูตร และ ปลายหลักสูตร และด้านผลผลิตมีความเหมาะสมมาก นักเรียนในระบบทวิภาคีเป็นที่ยอมรับของ ผู้บังคับบัญชา และมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ร่วมงาน

ประเด็นที่ควรปรับปรุง ด้านบริบท คือสถานประกอบการขาดบุคลากรรับผิดชอบ โครงการการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโดยตรง ด้านปัจจัยนำเข้า คือครูฝึกขาดความเข้าใจพัฒนาการ วิทยของนักเรียน ด้านกระบวนการ คืออาจารย์นิเทศควรให้คำปรึกษาเรื่องการบันทึกสมุดฝึกอาชีพ และด้านผลผลิต คือนักเรียนค่านึงตั้งแต่ผลตอบแทนมากกว่าประสบการณ์

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาโครงการความร่วมมือสถานประกอบการเป็นแหล่งการเรียนรู้ ตามโครงการการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีวิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย จังหวัดระยอง นับว่าประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่จัดได้ว่าเป็นนวัตกรรมลักษณะหนึ่ง ให้โอกาสนักเรียนได้ฝึกปฏิบัติงานจริง ใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร ที่ทันสมัย และได้รับการถ่ายทอดประสบการณ์ โดยตรงจากครูฝึกที่มีการพัฒนาจากการปฏิบัติงาน การอบรม ซึ่งจากการศึกษาสามารถอภิปรายผลการประเมินผล โครงการการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย จังหวัดระยอง ในด้านต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ด้านบริบท ในภาพรวมมีเหมาะสมมากนักเรียนที่จบจากโครงการ เป็นผู้มีความรู้และพร้อมที่จะทำงานได้ สอดคล้องกับการศึกษา นิสิต ศรีสัมพันธ์ (2536, หน้า 20) ที่พบว่าสภาพหลัง การฝึกงานในเรื่องประโยชน์ที่นักศึกษาได้รับจากการฝึกงาน และมีความพึงพอใจในการฝึกงาน ซึ่งนอกจากได้ประสบการณ์ตรงแล้ว ยังก่อให้เกิดความมั่นใจในการหางานทำ และสามารถนำความรู้ ที่ได้จากการฝึกงานไปเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพได้

ในส่วนที่ยังไม่เหมาะสมพบว่าสถานประกอบการขาดบุคลากรรับผิดชอบโครงการการ อาชีวศึกษาระบบทวิภาคีโดยตรง สอดคล้องกับ สืบสกุล แสงธำรง (2545, หน้า 37) ที่ได้ศึกษา เกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัญหาการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีส่วนใหญ่มีข้อบกพร่องที่เกิดขึ้น

จากการที่สถานประกอบการขาดแคลนบุคลากรที่ทำหน้าที่รับผิดชอบดูแลนักเรียน - นักศึกษาที่เข้าไปศึกษาภาคปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา จุมภฏ ชูศักดิ์เจริญ (2545, หน้า 111) พบว่าการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีขาดการประสานงานกับสถานประกอบการในการจัดการเรียนการสอนระบบทวิภาคี

2. ด้านปัจจัยนำเข้า ในภาพรวมมีเหมาะสมมาก อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร และสถานที่เรียน ฝึกปฏิบัติพอเพียงในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษา เฉลิมพล สุลาตี (2547, หน้า 116) พบว่าการจัดสภาพพื้นที่ทั้งอาคารเรียนและ โรงฝึกงาน จะต้องจัดพื้นที่ในการฝึกปฏิบัติให้เหมาะสม ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะมีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทได้สะดวก มีห้องน้ำที่สะอาดและเพียงพอแก่นักเรียนมีการจัดกิจกรรม 5 ส. ในสถานที่ฝึกปฏิบัติจะต้องมีอุปกรณ์เครื่องมือการฝึกปฏิบัติอย่างเป็นระเบียบสะดวกต่อการใช้งาน มีอุปกรณ์ป้องกันอันตรายจากการทำงานอย่างเพียงพอ มีการติดอุปกรณ์ดับเพลิงที่อาคารเรียนและ โรงฝึกงานที่เข้าร่วมการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา จะต้องจัดพื้นที่เอื้อต่อการปฏิบัติ

ในส่วนที่ยังไม่เหมาะสมพบว่าครูฝึกขาดความเข้าใจพัฒนาการวัยของนักเรียนสอดคล้องกับการศึกษา ประดิษฐ์ อนุทัย (2524, หน้า 234 - 235 อ้างถึงใน เฉลิมพล สุลาตี, 2547, หน้า 115) พฤติกรรมอันพึงประสงค์ของอาจารย์ผู้สอนที่สามารถก่อให้เกิดผลดีต่อนักเรียน- นักศึกษา อาจารย์ต้องมีความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติของนักเรียน จิตวิทยาการเรียนรู้อ จิตวิทยาการสอน เนื้อหารายวิชาในหลักสูตร เทคโนโลยีและสื่อการเรียนการสอน วิธีการจัดการเรียนการสอน กิจกรรมการสอนหลัก และวิธีการประเมินผล นอกจากนี้ยังสามารถวางแผนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรเหมาะสมกับความสารถและระดับการเรียนรวมทั้งการรู้จักแบ่งเนื้อหาหลักสูตรที่จะสอน เสาะหาและใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน จัดรูปแบบกิจกรรมการสอน และกำหนดวิธีการประเมินผลให้ถูกต้อง

3. ด้านกระบวนการ ในภาพรวมมีเหมาะสมมาก การสอบมาตรฐานฝีมือกลางหลักสูตร มีเกณฑ์ที่เหมาะสม สอดคล้องกับการศึกษา เฉลิมพล มุลาตี (2547, หน้า 115) พบว่าการวัดผลและประเมินผลเป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ทั้งนี้เนื่องจากอาจารย์เป็นบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาผลการเรียนการสอนจะดีมีคุณภาพมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับอาจารย์ผู้สอนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับการศึกษา บุญรัตน์ อินทรสมพันธ์ (2542, หน้า 101 อ้างถึงใน กฤษณา เรือนทองดี, 2549, หน้า 106) พบว่าสถานศึกษาและสถานประกอบการควรมีการกำหนดการวัดผลร่วมกันตลอดภาคเรียน และสถานศึกษาควรแจ้งรายละเอียด เกณฑ์การวัดผลประเมินผล ในด้านการของนักเรียนให้สถานประกอบการอย่างชัดเจน เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจตัดสินใจด้านการศึกษาภาคปฏิบัติของนักเรียน อาจารย์ผู้สอนมีจำนวนชั่วโมงในการสอนเหมาะสม สอดคล้องกับ

การศึกษา เกลิมพล มุลาตี (2547, หน้า 119) พบว่าอาจารย์ผู้สอนมีความสามารถในการใช้หลักสูตรอย่างถูกต้องทั้งนี้เนื่องจากหลักสูตรเป็นประสบการณ์ทั้งหมดที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียน ทั้งในและนอกห้องเรียน กระบวนการสอนของอาจารย์ หลักสูตรมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการจัดการเรียนการสอน

ในส่วนที่ยังไม่เหมาะสมพบว่าอาจารย์นิเทศควรให้คำปรึกษาเรื่องการบันทึกสมุดฝึกอาชีพ สอดคล้องกับการศึกษา สันต์ ธรรมบำรุง (2524, หน้า 10 อ้างถึงใน เกลิมพล มุลาตี, 2547, หน้า 118) พบว่าเป็นการช่วยเหลือ การแนะนำ การชี้แนะ การบริการความร่วมมือ การปรับปรุง ที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษา ภิญญา ข้าประดิษฐ์ (2545, หน้า 82) พบว่าเป็นเพราะ อาจารย์หนึ่งคนต้องรับผิดชอบนักเรียนที่สูงกว่าอาจารย์ในสังกัดอื่นซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกงานในสถานประกอบการ อาจารย์ต้องรับผิดชอบในการนิเทศ ติดตามดูแลไม่ทั่วถึง

4. ด้านผลผลิต ในภาพรวมมีเหมาะสมมาก เพราะว่ามีนักเรียนในระบบทวิภาคีเป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน สอดคล้องกับการศึกษา ธาณี กิมทรง (2545, หน้า 126) แสดงให้เห็นว่าโครงการการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของกรมอาชีวศึกษาในเขตการศึกษา 12 เป็นโครงการที่ทำให้เกิดการประสานความร่วมมือซึ่งกันและกันระหว่างภาครัฐและเอกชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพเหมาะสมกับอาชีพ ซึ่งทั้งนี้ต้องอยู่ในกรอบของความร่วมมืออย่างใกล้ชิดและอย่างมีระบบต่อเนื่องซึ่งจะเกิดประโยชน์จากการศึกษาของชาติต่อไปในอนาคต สอดคล้องกับการศึกษา กฤษณา เรือนทองดี (2549, หน้า 106) สะท้อนให้เห็นว่านอกจากผู้เรียนต้องผ่านการทดสอบ และการประเมินตามระบบการศึกษาอย่างมีมาตรฐานมีกฎเกณฑ์ชัดเจนแล้วยังต้องการให้ผู้เรียนจบการศึกษาอย่างมีทักษะความรู้ ชำนาญในงานตามสาขาที่เรียน และต้องมีคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณที่ดีของช่างด้วย

ในส่วนที่ยังไม่เหมาะสมพบว่านักเรียนค่านึงถึงแต่ผลตอบแทนมากกว่าประสบการณ์ สอดคล้องกับการศึกษา (เกลิมศักดิ์ นามเชียงใต้, 2541, หน้า 11 อ้างถึงใน พิมพ์ กระจจันทร์, 2549) ที่ได้กล่าวถึงครูฝึกประจำสถานประกอบการควรจะมีความรู้เกี่ยวกับวิธีการสอนปฏิบัติและเข้าใจในพฤติกรรมวัยรุ่น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะการตัดสินใจของผู้บริหาร

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง โครงการความร่วมมือกับสถานประกอบการเป็นแหล่งการเรียนรู้ ตามโครงการการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ของวิทยาลัยเทคนิคบ้านค่าย จังหวัดระยอง ของผู้บริหาร อาจารย์ ผู้จัดการ ครูฝึก และผู้สำเร็จการศึกษามีความเห็นสมควรจะดำเนินการต่อ เพราะ

ภาคเอกชนหรือสถานประกอบการมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษา เป็นผลให้การฝึกอาชีพนำไปสู่การแก้ปัญหา ในด้านคุณภาพของแรงงานระดับช่างฝีมือมีทักษะและประสบการณ์ตรง มีคุณภาพได้มาตรฐานของตลาดแรงงาน มีความชัดเจน เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน เป็นการจัดการเรียนรูปแบบสถานศึกษาจัดการเรียนด้านทฤษฎีเนื้อหาและการปฏิบัติเบื้องต้น และสถานประกอบการจัดฝึกอาชีพเพิ่มพูนความรู้ฝีมือและทัศนคติที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถทำงานในสาขาอาชีพ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง

2.1 ด้านบริบท

2.1.1 ฝ่ายที่รับผิดชอบ โครงการการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีควรมีการจัดเตรียมความพร้อมของนักเรียน และสถานประกอบการก่อนส่งนักเรียนเข้ารับการฝึกงานในสถานประกอบการ เรื่องการอบรม อธิบาย และชี้แจงเป้าหมาย วัตถุประสงค์ของโครงการ หลักการ และเหตุผล ของการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีให้แก่บุคลากร อาจารย์ ครูฝึก ผู้ปกครอง นักเรียน และสถานประกอบการ ให้เข้าใจเกี่ยวกับโครงการตรงกันอย่างถ่องแท้ เช่น มีการจัดอบรมเรื่องมารยาทการปฏิบัติงาน ความปลอดภัย สัญลักษณ์ทางอุตสาหกรรม

2.1.2 สถานศึกษาและสถานประกอบการควรร่วมมือกันทำแผนการเรียนการสอน การฝึกงานของหลักสูตร ตามรายวิชาต่างๆ ให้สอดคล้องกับมาตรฐานรายวิชา และทันสมัยเหมาะสมกับสภาพสังคมและเศรษฐกิจ เช่น มีการกำหนดลักษณะงานแต่ละระดับให้สอดคล้องกับเวลา ระยะเวลาฝึกปฏิบัติงานในสถานประกอบการตรงตามมาตรฐานรายวิชา

2.2 ด้านปัจจัยนำเข้า

2.2.1 มีการจัดสร้างคู่มือการฝึก และจัดอบรมครูฝึก รวมถึงบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับสถานประกอบการ ในการวางแผนการฝึกเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจ หลักการ วิธีการ ตลอดจนข้อปฏิบัติในการดำเนินการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เช่นนักเรียนที่ศึกษาระดับ ปวช.1 ควรได้รับการฝึกปฏิบัติงานพื้นฐาน นักเรียนที่ศึกษาระดับ ปวช.2 ควรได้รับการฝึกปฏิบัติงานเทคนิค และนักเรียนที่ศึกษาระดับ ปวช.3 ควรได้รับการฝึกปฏิบัติงานวิเคราะห์ ประยุกต์ใช้งาน หรือแก้ปัญหา

2.3 ด้านกระบวนการ

2.3.1 ควรสร้างทัศนคติดีต่อบุคลากรที่เกี่ยวข้องต่อการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในโครงการ เช่นอบรมเรื่องโครงการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสรุปผลการดำเนินโครงการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเกี่ยวกับการพัฒนาของนักเรียนในการปฏิบัติงาน

2.3.2 ควรมีการจัดตั้งคณะกรรมการที่มีอำนาจในการตัดสินใจในโครงการร่วมกันระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการเพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินโครงการอย่างชัดเจน

เป็นรูปธรรม และหาแนวทางในการจัดระบบการเรียนและฝึกปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานรายวิชา เช่นกรรมการจัดทำแผนการเรียนตามโครงการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีการวัดผลประเมินผลการปฏิบัติงานในสถานประกอบการ

2.4 ด้านผลผลิต

2.4.1 สถานศึกษาจะต้องประสานงานกับสถานประกอบการอย่างใกล้ชิดเพื่อให้การดำเนินการโครงการครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของโครงการ หากสถานประกอบการใดที่มีปัญหาการจัดฝึกทักษะปฏิบัติวิชาชีพให้กับนักเรียนได้ไม่เหมาะสม สถานศึกษาควรมีการจัดให้มีการฝึกทักษะปฏิบัติวิชาชีพให้ครบตามหลักสูตร เช่นกำหนดลักษณะการปฏิบัติงานแต่ละชั้นปี ให้ลักษณะงานสอดคล้องกับมาตรฐานรายวิชา จัดทำเอกสารประเมินผลโครงการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ให้ครูฝึกประเมินตลอดช่วงนักเรียนฝึกงาน ให้อาจารย์นิเทศประเมินนักเรียนและสถานประกอบการทุกครั้งที่ย้อนนิเทศ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาคูณสมบัติเรื่องการถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับนักเรียนของครูฝึก มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการจัดการเรียนการสอนตามโครงการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี
2. ควรศึกษาผู้สำเร็จการศึกษาจากการเรียนการสอนการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ต่อการพัฒนาหน้าที่การงานหลังจากสำเร็จการศึกษาเทียบกับระบบปกติ